

DOI [https://doi.org/10.32405/2308-8885-2024-3\(113\)-40-45](https://doi.org/10.32405/2308-8885-2024-3(113)-40-45)

УДК 373.3/.5.091.12:005.336.5-044.337]:061.2EdCamp(477)

Лідія Михайлівна Бачинська,

директор Тернопільської загальноосвітньої школи І–ІІІ ст. № 19, вчитель-методист, м. Тернопіль, Україна, lida_bm@ukr.net,
<https://orcid.org/0009-0009-4708-3425>

РУХ EDCAMP В УКРАЇНІ: ПРИКЛАД РЕАЛІЗАЦІЇ

У контексті проблеми становлення і розвитку руху EdCamp в Україні, спрямованого на розвиток м'яких навичок у здобувачів освіти й педагогічної спільноти, у статті висвітлюється досвід підвищення кваліфікації вчителів у межах моделі EdCamp на прикладі ініційованого і організованого на базі Тернопільської загальноосвітньої школи І–ІІІ ст. № 19 заходу у форматі (не)конференції. У межах mini-EdCamp Тернопіль 2024 «Психологічний лікбез "Почуй мене": об'єднання громади заради взаєморозуміння і підтримки» відбувся обмін сучасним прогресивним досвідом, опрацювання практик психологічного розвантаження і допомоги.

Ключові слова: mini-EdCamp Тернопіль, психологічний лікбез, (не)конференція EdCamp, вчителі.

Вище мистецтво, яким володіє вчитель, – це вміння пробудити радість від творчого вираження і отримання знань.

Альберт Ейнштейн

Актуальність дослідження проблеми. З початком повномасштабного вторгнення росії в Україну освітні заклади перетворилися з простору надання освітніх послуг у волонтерські хаби, релаксаційні середовища, місця підтримки та безпеки. У центрі таких подій у школі опиняється поряд з учнями вчитель, який намагається плідно працювати, аби уникнути освітніх втрат, стати другом та порадиником в екстрених ситуаціях, перекваліфікуватися на практичного психолога та якісно працювати як вчитель-предметник задля розбудови НУШ.

Та попри всі труднощі, з якими стикаються адміністрація і вчителі освітніх закладів, ми не маємо права зупинятися, потрібен рух лише вперед у професійному розвитку і самоосвіті

вчителів, що прямо впливає на освітні і особистісні досягнення учнів – майбутнього України – і це є важливим кроком і до Перемоги. Власне, з такою метою в українському освітньому просторі стрімко розвивається спільнота відповідального вчителства в рамках руху EdCamp в Україні, який створено для допомоги кожній організаторській команді в проведенні безкоштовної (не)конференції.

Модель EdCamp виникла у 2010 р. у Філадельфії і за цей час об'єднала навколо ідеї підвищення кваліфікації 32 країни та десятки тисяч шкільних учителів. Україна приєдналася до цього руху дев'ятою у світі і третьою в Європі, ставши найбільшою спільнотою за межами США. Мета (не)конференцій EdCamp – співтворчість вчителів у новому дискусійному форматі. Основна родзинка формату: вся програма або її частина залишається невідомою учасникам до початку події. Саме це робить EdCamp (не)конференцією, тобто «конференцією навпаки» [1, с. 7].

Аналіз літератури свідчить про значний інтерес до руху EdCamp у спільноті дослідників і практиків освіти. Модель EdCamp розглядається в контексті вивчення проблеми професійного розвитку освітян, зокрема, розвитку соціально-емоційних навичок зарубіжними (Д. Гоулман, А. Дакворт, Р. Девідсон, К. Двек, А. Дж. Лі, М. Розенберг, К. Стінер-Адейер, М. Колберг та ін.) і вітчизняними (О. Елькін, О. Рассказова, В. Гринько, О. Марущенко) дослідниками. Зарубіжних дослідників цікавить розуміння вчителями цілей свого професійного розвитку, їхні погляди на переваги та виклики участі в EdCamp [7–13].

Загалом 28% українських вчителів знають і брали участь у програмі EdCamp, спрямованій на професійний розвиток учительства [4, с. 3] – це показали результати національного дослідження команди EdCamp Ukraine разом зі спільнотою відповідального вчителства (2019–2024 pp.) (<https://www.edcamp.org.ua/>). Висновки науковців і практиків засвідчують, що участь у EdCamp сприяє обміну знаннями та практичним досвідом між вчителями та мотивує їх до професійного зростання.

Рух EdCamp в Україні продовжує розвиватися. За п'ять років (з 2019 р.) за ініціативою ГО «ЕдКемп Україна» у взаємодії з освітянами і за підтримки МОН України набуто цінного досвіду щодо розвитку м'яких навичок у здобувачів освіти й педагогічної спільноти. З'явилися матеріали у форматі посібника для практичної реалізації моделі EdCamp вчителями (автор О. Елькін) [1]. У 2023 р. ГО «ЕдКемп Україна» перетворилась на Національний дослідницький центр міжнародного дослідження соціально-емоційних навичок. Нині створено окремий підрозділ – лабораторію соціально-емоційного навчання, діяльність якої спрямовується на здійснення методично-прикладної роботи з вітчизняними і зарубіжними науковцями, втілення нових підходів в українську освіту для розвитку соціально-емоційних навичок та життєвої стійкості людини [6, с. 80]. Вийшли програма і наукові статті, де окреслено виклики і подальші напрями діяльності [2; 3; 6]. Отже, цей напрям активно розробляється і має перспективи.

Метою нашої статті є висвітлення досвіду реалізації ідеї підвищення кваліфікації вчителів у межах моделі EdCamp на прикладі ініційованого і організованого на базі Тернопільської загальноосвітньої школи І–ІІІ ст. № 19 заходу у форматі (не)конференції.

Мотивація до обміну досвідом та практиками взаєморозуміння і підтримки заради побудови стійкості в громаді, підвищення професійної компетентності з питань формування зв'язку школи і громади, розвитку навичок вдумливого слухання і діалогів між учнівством, батьківством і вчительством стали основою **Афілійованого міні-EdCamp'у Ternopil School 19 «Психологічний лікбез “Почуй мене”»**: об'єднання громади заради взаєморозуміння і підтримки, який проходив у стінах Тернопільської загальноосвітньої школи І–ІІІ ст. № 19 (далі – ТЗОШ № 19). *Тема заходу* була ініційована командою учнівського шкільного парламенту після участі у Проєкті UPSHIFT з аналогічною темою та підтримана координаторською групою (не)конференції ТЗОШ №19: тоді учні вивчали, досліджували та моделювали різноманітні ситуації у контексті вирішення проблеми взаєморозуміння молоді з батьками. Результати пошуково-дослідницьких робіт стали лейтмотивом усього заходу для учительства. Адже дана проблематика турбує не лише вчителів, а й учнів та їхніх батьків.

Учасниками заходу – Афілійованого міні-EdCamp'у Ternopil School 19 «Психологічний лікбез “Почуй мене”»: об'єднання громади заради взаєморозуміння і підтримки» були представники освітянства з різних куточків Тернопільщини і навіть інших міст: Одеси, Києва, Вінниці. Захід поєднав учителів різних спеціальностей, посад та кваліфікаційних категорій: від вчителя-спеціаліста до вчителя-методиста, від соціального працівника до директора освітнього закладу. Окрім того, дана тема стала актуальною і для практичних психологів освітніх закладів та інклюзивно-ресурсних центрів.

Варто зазначити, що учасниками були також учні та ініціативні батьки, кому цікавий розвиток сучасної української школи та тема заходу. Більше того, деякі

з них виявили бажання стати учасниками дискусійної панелі «Зігрій мене в обіймах. Освітній трикутник – батьки, діти, школа». Загальна кількість учасників налічувала близько 200 людей.

Метою заходу став обмін досвідом та практиками (у форматі «peer-to-peer» (рівний-рівному) з формування м'яких навичок: у досягненні взаєморозуміння у громаді, підтримки і стійкості членів громади; у формуванні взаємодії і партнерства школи і громади; у розвитку комунікації між учнівством, батьківством і вчительством. Завданням заходу було надати методичну підтримку: у розвитку ключових, професійних і управлінських компетентностей вчителів і керівників закладів освіти; у розробці індивідуальної траєкторії самоосвіти і саморозвитку учасників відповідно до концепції навчання впродовж життя; у створенні безпечного недискримінаційного та інклюзивного освітнього середовища; у плануванні та організації освітнього процесу в умовах воєнного і повоєнного стану; у покращенні навичок фізичної та емоційної стійкості учасників; у формуванні умінь публічних виступів та самопрезентації, інформаційної грамотності та ін.

Модель міні-EdCamp'ів у своїй структурі передбачала обов'язкові елементи: особливі експертні сесії, дискусійні панелі, вчительські сесії, майстерки; обов'язковим є демонстрація вітального відео від організаторського кола EdCamp Ukraine. Такий формат заходу створюється з допомогою так званої технології відкритого простору, завдяки якій учасники виявляють здатність до самокерування та продукування результатів [1, с. 16].

Увесь захід відповідно до *структури* його проведення складався із блоків: *мотиваційний блок, змістовна частина, інтелектуальна розминка та смислове резюме*. Упродовж усіх блоків передбачалась активна взаємодія вчителів, учнів, батьків, експертів, які були налаштовані проявляти критичне мислення і творчий підхід у вирішенні поставлених завдань та проблемних питань.

Висвітимо хід, педагогічний інструментарій і його спрямованість у досягненні тих чи інших завдань кожного з етапів заходу.

Простір Афілійованого міні-EdCamp'у у школі був розділений на різноманітні творчі інтерактивні зони та локації, серед яких центральне місце займала локація «Серце в долонях» та територія майстерок «Умілі ручки». Саме тут проходили наймасштабніші зустрічі всіх учасників заходу.

Мотиваційний блок. Важливим елементом (не)конференції була емоційна зустріч та налаштування учасників (пригадаймо: Песталоцці пропонував починати будь-яке спільне навчання людей з об'єднання їх «через настрої»!). Саме на цьому етапі учасникам було запропоновано відвідати ряд мінілокацій: «Дерево очікувань» (яке учасники прикрашали «листочками» із записами своїх очікувань від події), «Фотомайстерню» (де учасники за бажанням могли зробити миттєве фото з колегами), інсталяцію «Галіявина побажань» (на

Іл. 1. Веселі привітання учасників заходу

Іл. 2. Зустріч учасників

Іл. 3. Ігри учасників

якій учасники могли розглянути виготовлене власноруч декоративне панно, де заздалегідь були прикріплені «побажання-передбачення» колег).

Перша зустріч з організаторами відбувалася у формі «Веселого привітання» – наші учні радо зустрічали імпровізованими обіймами кожного гостя, хто завітав на ЕдКепм (іл. 1). Створенню особливої теплої, привітної атмосфери сприяв дизайн приміщення (іл. 2). Обов'язковою частиною емоційного налаштування учасників на захід була добірка позитивних музичних треків та відеовізуалізація художніх вітальних листівок, які створили учні старших класів школи та презентували усім у форматі відеозвернення.

Головним акцентом першої зустрічі учасників з командою організаторів став початок створення на художньому полотні (натягнутому на підрамник та закріпленому на мольберті) колективної композиції, що відтворювало настрій учасників. Усі бажаючи, користуючись пензликами та фарбами, могли відчувати себе в ролі художника і спробувати відобразити кольором свої емоції. А у фінальній частині, за задумом організаторів, таке «творче переплетіння» настроїв учасників у композиції мало перетворитися на головний символ (не) конференції – спільний малюнок «Серце в долонях».

Отже, мета мотиваційного блоку полягала в запланованій «зустрічі» з символом, знаком, що розкривав зміст майбутньої події, і в той же час – став сюрпризом, який мав вразити і спонукати учасників заглибитися в тему й розкривати її. У цьому блоці у форматі SpeedGeeking відбувалося знайомство зі спікерами експертних панелей та

презентація пізнавальних тем за тематикою заходу.

Наступний блок – це *змістова частина заходу*, що включала «Учительські сесії», тематика їх була запропонована вчителями в день проведення заходу. Цей блок умовно був поділений на дві частини. Родзинкою першої частини була спільно розроблена система головоломок-завдань, які забезпечували мотивацію і включення у творчу, проектно-пошукову діяльність: в головоломках була окреслена лише проблема, а кінцевий результат був непередбачуваний.

Перед початком вчительських сесій усі учасники були розділені на групи. За кожною групою був закріплений модератор, який керував процесом обговорення вибору тем учительських сесій. А остаточне рішення теми обиралося шляхом голосування. Вчительські сесії могли ділитися на три основні: «Хочу поділитися власним досвідом», «Мені цікава думка інших», «Я нічого не знаю, але цікаво було б дізнатися»). Ґрунтовніше щодо цього див. у джерелі [1, с. 44].

Будь-хто з учасників міг за 1–3 хвилини заявити «прорекламувати» тему,

Іл. 4. Локація «Умілі ручки»: територія творчості і розвантаження

якою він би міг поділитися або хотів би почути відповіді на свої запитання щодо неї. Після короткої паузи для усіх учасників заходу на інформаційному табло висвітлювалися теми, які набрали більшу кількість заявок на обговорення. Після цього кожен учасник обирав самостійно тему, що зацікавила його найбільше, і приєднувався до її обговорення.

Друга частина блоку – психологічне розвантаження, так звана релаксація, яка реалізувалася через короткі завдання, рухливо-емоційні ігри, гру-театралізацію, спортивний танець. Для цього вчителі фізичної культури запропонували усім учасникам стати дійовими особами казки. Це серія рухливих вправ під музику з елементами театралізації на свіжому повітрі, а згодом і в актовій залі школи (іл. 3).

Важливу роль у цьому блоці відігравала локація «Умілі ручки», що стала середовищем творчості, а саме: майстерки з виготовлення тематичних витинанок, розмальовування пряників, створення гіпсових фігурок, малювання кавою. Усі учасники локації відчували психологічне розвантаження та емоційне задоволення від заняття творчостю (іл. 4).

Блок *інтелектуальної розминки (дискусійна панель)* містив запропоновані учасникам ускладнені завдання і запитання, що не потребували спеціальної підготовки, але були спрямовані на обговорення важливих проблемних питань з педагогіки партнерства – різні аспекти налагодження продуктивної взаємодії і співпраці між учителями, батьками та учнями. На початку панельної дискусії перед учасниками були поставлені проблемні запитання, після чого відбулося обговорення в пленарній дискусії. Цінність таких блоків в тому, що вони давали можливість для жвавого обміну ідеями та думками між різними учасниками заходу. У результаті поглибилося розуміння всіма проблем освітнього партнерства, були відкриті нові ідеї та шляхи їх реалізації.

Результати обговорень поширювалися за допомогою презентацій і коротких доповідей. Кожен учасник мав можливість представити свої висновки

та рекомендації іншим учасникам дискусії.

Фінальним акордом заходу був блок «Смислове резюме». Він передбачав активну міжсуб'єктну комунікацію учасників з приводу якісної та емоційної оцінки й самооцінки своєї творчості, пізнання нового та загалом проведення заходу. Під час цього етапу використовувалася стратегія гештальт-коучингу. У цьому випадку гештальт-коучинг – це творча взаємодія психотерапії і класичного коучингу. Основними відмінностями гештальт-коучингу від інших педагогічних стратегій є: створення безпечної атмосфери для щирого діалогу, вираження почуттів і емоцій; якісна і тонка робота з підтримки креативної змінюваності; можливість експериментувати в ситуації тривоги і невизначеності учасника, його підтримки і визнання [5, с. 17]. Тож завданням цього блоку було допомогти учасникам розкрити свій потенціал через дослідження перешкод на шляху до мети і їх усунення різними способами – з тим, щоб максимально підвищити свою ефективність.

Родзинкою цього етапу була ілюстрація короткометражного власного авторського мультиплікаційного фільму «Серце в долонях», створеного за допомогою штучного інтелекту, де ключовими словами були «сім'я», «любов», «творчість», «родина», «Україна», «перемога», «серце в долонях».

Кульмінацією заходу стало закінчене полотно «Серце в долонях», створення якого було розпочато ще на початковому етапі знайомства, тривало впродовж заходу та набуло завершеного вигляду у фіналі, коли на сцені координатори заходу разом з учнями обережно зняли

Іл. 6. Подяки спікерам заходу

шматок за шматком плівку, що закривала частину зображення. У результаті всі побачили утворений білий силует з серцем у долонях – на фоні різнобарв'я кольорів (Іл. 5).

Упродовж усього заходу на різних його етапах використовувалися різноманітні методи і прийоми, зокрема: прийом «дзеркального» рішення (давав можливість побачити свої реакції і дії на поведінку інших – як у «дзеркалі», через розігрування конфліктних ситуацій і пошук їх вирішення); метод Волта Діснея (розгляд завдань із творчої, реалістичної та критичної позицій); «асоціаціативний ряд» («пов'язати» конкретні ключові слова чи поняття, що стосуються освітньої діяльності, у ланцюжки асоціацій, а потім обговорити їх); прийом «Шукаємо оптимальне рішення» (фокусуватися на ситуації, розглядати різні фактори і генерувати остаточне рішення); метод «Шести капелюхів» (розгляд ситуації з шести незалежних підходів) та ін. Ці та інші методи допомагали учасникам в активній формі опрацьовувати різні цікаві для себе теми, запропоновані спікерами в експертних сесіях:

- «Як почути себе та інших» (Заставецька Наталія, кандидатка історичних

наук, підприємця, громадська діячка, інфлюенсерка, засновниця креативної агенції «Справжня креативна агенція», співзасновниця студії відеографії «Zinet Studio»);

- «Вчитель як медіатор культурних підходів у навігації постмодерністського освітнього лабіринту» (Боднар Оксана, доктор педагогічних наук, професор кафедри педагогіки та менеджменту освіти ТНПУ ім. В. Гнатюка, тренерка АІРО);

- «Допомога в надзвичайних ситуаціях. Домедична підготовка» (Шацький Віктор, кандидат медичних наук, доцент кафедри катастроф та військової медицини ТНМУ ім. І. Я. Горбачевського, інструктор з тактичної медицини (Tactical Combat Casualty Care (TCCC), перший заступник голови правління, інструктор ГО «Медичний спецпризначення «БІЛІ БЕРЕТИ»);

- «Атракції як інструменти налагодження ефективної міжособистісної взаємодії та психологічні методики їх формування» (Гірняк Андрій, професор, доктор психологічних наук, завідувач кафедри психології та соціальної роботи ЗУНУ);

- «Виклик: (не)доступна школа» (Удич Зоряна, кандидат педагогічних наук, доцент кафедри педагогіки та менеджменту освіти ТНПУ ім. В. Гнатюка, керівниця інклюзивно-ресурсного центру ТНПУ ім. В. Гнатюка);

- «Навички першої психологічної допомоги в стресових ситуаціях» (Крупник Зоряна, кандидат педагогічних наук, доцент кафедри психології та соціальної роботи; фахівчині Центру соціально-психологічної підтримки та резильєнтності ЗУНУ та інші).

Іл. 5. Завершена композиція «Серце в долонях»

Іл. 7. Учасники (не)конференції з її символом

Спікери отримали подяки за плідну роботу (іл. 6).

За результатами проходження програми підвищення кваліфікації «Афілійована міні-EdCamp Ternopil School 19» усі учасники отримали сертифікати про підвищення кваліфікації. EdCamp об'єднав усіх учасників, які були сповнені враженнями (іл. 7).

Висновки. Участь у міні-EdCamp Ternopil 2024 на базі Тернопільської загальноосвітньої школи I–III ст. № 19 сприяла формуванню ще однієї спільноти освітян, які прагнуть професійно й особистісно самовдосконалюватися, ставати кращими у своїй улюбленій справі, змінювати траєкторію власного розвитку та слідувати їй. Формат заходу суттєво відрізняється від традиційної моделі підвищення кваліфікації вчителів, тому подобається вчителям можливістю зануритися в різноманітні й різноаспектні теми професійного розвитку, обговорювати їх у груповому та колективному спілкуванні, взаємодіяти із фахівцями різних галузей, розширювати й поглиблювати обсяг власних знань і умінь та – в контексті теми (не) конференції в Тернопільській школі № 19 – набути практик психологічного розвантаження і допомоги собі й учням. Не менш важливим стало і «прокачування» технік і прийомів формування м'яких навичок.

Вважаємо, що досвід участі в таких заходах дає початок новим ініціативам та проектам прогресивних українських вчителів, стійких до будь-яких випробувань, і це стане основою покращення освіти в Україні загалом.

Перспективами подальших досліджень може бути вивчення здатності учасників руху EdCamp в Україні до генерування нових ідей, прийняття ефективних рішень у професійній діяльності та відповідального ставлення до обов'язків, формування лідерської компетентності.

СПИСОК ДЖЕРЕЛ:

1. Елькін О. Б. Зростаємо разом з EdCamp'ом. Як провести освітню (не)конференцію для своєї громади / О. Елькін; упорядн.: О. Масалітіна, І. Мінковська. Київ : Вид. група «Шкільний світ», 2018. 112 с. (Бібліотека «Шкільного світу»). URL: <chrome-extension://efaidnbmnnpkpcjpcglclefindmkaj/https://www.edcamp.ua/wp-content/uploads/2022/05/Posibnyk-lak-provesty-EdKemp-dlia-svoiei-hromady.pdf>

2. Елькін, О. СЕЕН-путівник. Соціально-емоційне та етичне навчання: освітня програма для навчання серця й розуму. Київ : ТОВ «Інжиніринг», 2023. 148 с.

3. Елькін О. Б. Соціально-емоційне навчання як затребувана практика формування м'яких навичок учнівства: сучасні виклики і досвід України. *Соціальна робота та соціальна освіта*. 2023. № 1(10) URL: <http://srso.udpu.edu.ua/article/view/281654>.

4. Навчати і навчатися: як і куди зростати українському вчителю. URL: chrome-extension://efaidnbmnnpkpcjpcglclefindmkaj/https://docs.wixstatic.com/ugd/df4ebb_de124300add04df89de38df25a2c3c45.pdf.

5. Орлов, Я., & Маринченко, І. Гештальт-коучинг: Модель праці в тренінгу й розвитку особистості. Київ : Університетське видавництво «Пulsari», 2017. 17 с.

6. Рассказова, О. І., Елькін, О. Б., Гринько, В. О., & Марущенко, О. А. Зміцнення освіти через соціально-емоційне навчання: актуальні напрями дослідження в Україні та світі. *ScienceRise: Pedagogical Education*, 1 (58), 2024. С. 79–86. DOI: <https://doi.org/10.15587/2519-4984.2024.299183>

7. Darling-Hammond, L., & Richardson, N. Teacher Learning: What Matters? *Educational Leadership*, 66(5), 2009. 46–53. URL: <https://www.scrip.org/reference/referencespapers?referenceid=1788869>

8. Gelles, L., & Barron, A. E. Learning for all: Exploring the impact of edcamp unconferences on teacher professional learning and practice. *Journal of Digital Learning in Teacher Education*, 31(2), 2015. 47–54. URL: https://www.researchgate.net/publication/324864853_Educators_perspectives_on_the_impact_of_Edcamp_unconference_professional_learning

9. Halverson, L. R., & Kelley, C. J. Learning from edcamp unconferences: Participant perceptions of education, learning, and technology. *Journal of Digital Learning in Teacher Education*, 30(3), 2014. 78–85. URL: <https://core.ac.uk/download/pdf/82543192.pdf>

10. Spiro, J., & Vispoel, W. P. Edcamp unconferences: Educators' perspectives on the benefits and challenges of participant-driven professional development. *Journal of Educational Change*, 18(2), 2017. 153–175. URL: https://www.researchgate.net/publication/300157984_Edcamp_unconferences_Educators_perspectives_on_an_untraditional_professional_learning_experience

11. US Department of Education. Edcamp. In *National Educational Technology Plan*. 2017 (pp. 71–73). URL: https://njeapride.org/bestschools/?gclid=Cj0KCQjwpNuyBhCuARIsANJqL9MiuIL4lvROWGjH8TSzwcAbT2SBTtxtwdX5SRAZbnrFR7k3AwP6Vrt4aApSKEALw_wcB

12. Wagner, S. Unconference professional development: The Edcamp model. *TechTrends*, 60(3), 2016. 246–252. URL: <https://repository.library.northeastern.edu/files/neu:bz611n560/fulltext.pdf>

13. Wilson, S. M., & Berne, J. Teacher learning and the acquisition of professional knowledge: An examination of research on contemporary professional development. *Review of research in education*, 24(1), 1999. 173–209. URL: <https://journals.sagepub.com/doi/10.3102/0091732X024001173>

References

1. Elkin, O. B. (2018). *Zrostaïmo razom z EdCampom. Yak provesti osvitiu (ne)konferentsiiu dlia svoiei [Let's grow together with EdCamp. How to hold an educational (un)conference for your community]*. Kyiv: Shkilnyi svit. Retrieved from <https://www.edcamp.ua/wp-content/uploads/2022/05/Posibnyk-lak-provesty-EdKemp-dlia-svoiei-hromady.pdf>

2. Elkin, O. B. (2023). *SEEN-putivnik. Sotsialno-emoitsiine ta etichne navchannia: osvitiia prohrama*

dlia navchannia sertsia y rozumu [SEEN guide. Social-emotional and ethical learning: An educational program for training the heart and mind]. Kyiv: TOV «lnzhynirynh».

3. Elkin, O. B. (2023). *Sotsialno-emoitsiine navchannia yak zatrebuvana praktyka formuvannia miakikh navychok uchnivstva: suchasni vyklyky i dosvid Ukrainy [Social-emotional learning as a popular practice of forming soft skills of apprenticeship: Modern challenges and experience of Ukraine]*. *Sotsialna robota ta sotsialna osvita*, 1(10). Retrieved from <http://srso.udpu.edu.ua/article/view/281654>

4. Navchati i navchatysia: yak i kudy zrostaty ukrainskomu vychytelstvu [Teaching and learning: how and where to grow Ukrainian teachers]. (2019). Retrieved from https://docs.wixstatic.com/ugd/df4ebb_de124300add04df89de38df25a2c3c45.pdf

5. Orlov, Ya., & Marynchenko, I. (2017). *Heshtalt-kouchynh: Model pratsi v treninhu i rozvytku osobystosti [Gestalt coaching: Model of work in training and personality development]*. Kyiv: Universytetske vydavnytstvo «Pulsary».

6. Rasskazova, O. I., Elkin, O. B., Hrynko, V. O., & Marushchenko, O. A. (2024). *Zmitsnennia osvity cherez sotsialno-emoitsiine navchannia: aktualni napriamy doslidzhennia v Ukraini ta sviti [Strengthening education through social-emotional learning: current research directions in Ukraine and the world]*. *ScienceRise: Pedagogical Education*, 1(58), 79–86. <https://doi.org/10.15587/2519-4984.2024.299183>

7. Darling-Hammond, L., & Richardson, N. (2009). *Teacher learning: What matters? Educational Leadership*, 66(5), 46–53. Retrieved from <https://www.scrip.org/reference/referencespapers?referenceid=1788869>

8. Gelles, L., & Barron, A. E. (2015). *Learning for all: Exploring the impact of edcamp unconferences on teacher professional learning and practice*. *Journal of Digital Learning in Teacher Education*, 31(2), 47–54. Retrieved from https://www.researchgate.net/publication/324864853_Educators_perspectives_on_the_impact_of_Edcamp_unconference_professional_learning

9. Halverson, L. R., & Kelley, C. J. (2014). *Learning from edcamp unconferences: Participant perceptions of education, learning, and technology*. *Journal of Digital Learning in Teacher Education*, 30(3), 78–85. Retrieved from <https://core.ac.uk/download/pdf/82543192.pdf>

10. Spiro, J., & Vispoel, W. P. (2017). *Edcamp unconferences: Educators perspectives on the benefits and challenges of participant-driven professional development*. *Journal of Educational Change*, 18(2), 153–175. Retrieved from https://www.researchgate.net/publication/300157984_Edcamp_unconferences_Educators_perspectives_on_an_untraditional_professional_learning_experience

11. US Department of Education. Edcamp. (2017). In *National Educational Technology Plan*. (pp. 71–73). Retrieved from https://njeapride.org/bestschools/?gclid=Cj0KCQjwpNuyBhCuARIsANJqL9MiuIL4lvROWGjH8TSzwcAbT2SBTtxtwdX5SRAZbnrFR7k3AwP6Vrt4aApSKEALw_wcB

12. Wagner, S. (2016). *Unconference professional development: The Edcamp model*. *TechTrends*, 60(3), 246–252. Retrieved from <https://repository.library.northeastern.edu/files/neu:bz611n560/fulltext.pdf>

13. Wilson, S. M., & Berne, J. (1999). *Teacher learning and the acquisition of professional knowledge: An examination of research on contemporary professional development*. *Review of research in education*, 24(1), 173–209. Retrieved from <https://journals.sagepub.com/doi/10.3102/0091732X024001173>

Lidia Mykhailivna Bachynska, Director of Ternopil Secondary School I-III Grade No. 19, Teacher-Methodologist, Ternopil, Ukraine, lida_bm@ukr.net, ORCID

The EdCamp Movement in Ukraine: An Example of Implementation

In the context of establishing and developing the EdCamp movement in Ukraine, which aims to develop soft skills in learners and the pedagogical community, the article highlights the experience of teacher professional development within the EdCamp model using the example of an event initiated and organized by Ternopil Secondary School I-III Grade No. 19 in the format of a (un) conference.

The tasks of the event (mini-EdCamp Ternopil 2024 "Psychological Lecture "Hear Me") were: exchanging experiences and practices (in the format of "peer-to-peer") in the formation of soft skills: achieving mutual understanding in the community, supporting and sustaining community members; forming interactions and partnerships between the school and the community; and developing communication among students, parents, and teachers. The tasks of the event included providing methodological support: in the development of key, professional, and managerial competencies of teachers and school leaders; in the development of individual self-education and self-development trajectories of participants according to the concept of lifelong learning; creating a safe, non-discriminatory, and inclusive educational environment; planning and organizing the educational process in conditions of war and post-war situations; improving participants' physical and emotional resilience skills; developing public speaking and self-presentation skills, information literacy, etc.

The mini-EdCamps model is implemented through open space technology, which facilitates the participants' ability to self-manage and produce results and includes mandatory elements: special expert sessions, discussion panels, teacher sessions, and workshops. The event had a structure and consisted of blocks: a motivational block, a content part, an intellectual warm-up, and a meaningful summary. Throughout all the blocks, active interaction among teachers, students, parents, and experts was envisaged, all set to demonstrate critical thinking and a creative approach to solving assigned tasks and problem issues. As a result, there was an exchange of modern progressive experiences, processing of psychological relief, and assistance practices.

Future research perspectives on the EdCamp movement in Ukraine are promising. We aim to study the ability of EdCamp participants to generate new ideas, make effective decisions in their professional activities, and take a responsible attitude toward duties, thereby forming leadership competence.

Keywords: mini-EdCamp Ternopil, psychological lecture, EdCamp (un)conference, teachers.

Стаття надійшла до редакції 27.04.2024 р.

DOI [https://doi.org/10.32405/2308-8885-2024-3\(113\)-45-50](https://doi.org/10.32405/2308-8885-2024-3(113)-45-50)
УДК 37.091.3:[615.85:7.011]

Юлія Миколаївна Жданович,

кандидат педагогічних наук, магістр психології, керівник Школи арттерапії та духовного розвитку, м. Київ, Україна, julli_zd@meta.ua, <http://orcid.org/0000-0003-1677-189X>

ЕЛЕМЕНТИ АРТТЕРАПІЇ У РОБОТІ ПЕДАГОГІВ

У статті представлено можливості використання арттерапії у роботі педагогів закладів загальної середньої, позашкільної і початкової мистецької освіти. Розкрито вплив методів тілесно-орієнтованої терапії, вокалотерапії, музикотерапії на емоційний та фізичний стан учнів, особливості їх використання у роботі педагогів в умовах війни. Описано техніки, які педагоги можуть застосовувати в роботі з учнями під час занять, а також під час повітряних тривог з метою стабілізації, зниження тривожності, покращення психоемоційного стану учнів, ментального здоров'я, підвищення мотивації до навчання.

Ключові слова: педагоги, учні, вихованці, заклади загальної середньої освіти, заклади позашкільної освіти, заклади початкової мистецької освіти, арттерапія, методи арттерапії, арттерапевтичні техніки, психоемоційний стан.

У період повномасштабної війни, який зараз переживає Україна внаслідок вторгнення росії, освітній процес в українських школах неабияк ускладнюється. Це пов'язано з об'єктивними чинниками, зокрема: частина дітей разом із батьками чи одним членом родини вимушені переселитися в інші регіони України або за кордон, рятуючись від агресора, і тепер можуть навчатися лише дистанційно; через постійні обстріли учні, які навчаються очно, змушені переривати навчання і спускатися в укриття під час повітряних тривог; через руйнування ворогом критичної інфраструктури, зокрема електростанцій, міста і села часто залишаються без світла та інтернету, що значно обтяжує навчання в різних режимах.

Слід врахувати, що попередньо учні й вихованці різних освітніх закладів мали значний період дистанційного навчання через «COVID-19». Різкий

перехід на дистанційне навчання був неочікуваним і для учнів, і для вчителів, які виявилися не готовими до цього. Тому період адаптації низив мотивацію до навчання у багатьох дітей та актуалізував інші проблеми – з комунікацією між однолітками і дорослими, самоорганізацією навчання, опануванням умінь навчатися дистанційно та ін. Початок повномасштабного вторгнення загострив ці проблеми, до яких додалися постійне перебування у стані невизначеності й постійного стресу, страху за життя рідних, втрати домівки, боязні перед завтрашнім днем, що знижує мотивацію до навчання в учнів.

Варто зауважити, що в здобувачів освіти зараз знижена як внутрішня, так і зовнішня мотивація. Внутрішня мотивація передбачає виконання певної діяльності через внутрішню потребу, інтерес до неї, відчуття її внутрішньої цінності – у результаті такої діяльності особистість отримує задоволення від